

בס"ד, יום רביעי כג' ניסן תשע"א

שם: _____

זמן: _____

מבחן שבועי מסכת מנחות קה – קי, חולין ב (110)

א. 1) הנודר מנחה של עשרונים ואינו זוכר כמה עשרונים נדר, כיצד עליו לנהוג (פרט), ומדוע? 2) האומר הרי עלי מנחה, מאיזה מין מוטל עליו להביא, ומדוע? וכיצד הדין היבא דפירש המין ואינו זוכר מה פירש? 3) האומר הרי עלי מין מנחה, או מין מנחות, או מיני מנחות, או מיני מנחה, מה עליו להביא, ומדוע?

ב. 1) ספק נזיר טמא ספק טהור, ויש עליו אף ספק מצורע מוחלט טמא ספק טהור, כיצד יש לו לנהוג בענין קרבנותיו, ומדוע? וכיצד הותר לו הדבר? ומה רצו להוכיח מינה בסוגיין? 2) המסתפק אם נדר מנחת מאפה של חלות או רקיקין או מתרוויהו (אליבא דר' שמעון דיכול להביא אף מתרוויהו), כיצד עליו לנהוג בענין הבאת המנחה ובענין הקומץ, ומדוע מהני האי תקנתא, ומניין?

ג. 1) האם מנחת נסכים היא גם בכלל הספק דפירשתי ואיני יודע מה פירשתי, ומדוע? 2) באיזה אופן משכחת לה דהמתנרב מנחה יביא תשעת אלפים מאה וחמישים עשרונים? והאם כולי עלמא מודו לה? 3) המתנרב נסכים ואינו זוכר כמה התנרב, האם יכול להביא יותר ולהתנות שהמותר יהיה חולין או נדבה או לשם חובה אחרת (פרט), ומדוע?

ד. 1) מה הם האופנים שהתבארו בסוגיין לבאר בטעמא דרבי ורבנן גבי מתנדב מנחה של עשרונות בכלי אחד ואינו זוכר כמה התנדב? והאם יש נפקא מינה לדינא בין הטעמים? 2) המתנדב עץ או עיצים, כמה עליו להביא, וכיצד יש לו לנהוג בענין הקרבתן, ומדוע? 3) "המעלה את הקומץ בחוץ חייב" באיזה קומץ איירי הכי? והאם כולי עלמא מודו להאי דינא? 4) האומר הרי עלי למזבח, מה עליו להביא, ומדוע?

ה. 1) האומר הרי עלי זהב או כסף או נחושת או ברזל, מה עליו להביא (פרט)? והאם נסכא היא טפי מדינר או בציר מדינר, ומנלן? 2) מה הוא "כליה עורב", והאם נעשה בשני הבתי מקדש, ומדוע? 3) האם יכול אדם להתנדב יין או שמן, ומנלן? ואי נימא דיכול, כמה לוגין עליו להתנדב, ומדוע? והאם שיעור זה הוא לעיכובא, ומנלן?

ו. 1) האומר הרי עלי עולה, מה עליו להביא, ומדוע? וכיצד הדין היכא דאומר דפירש ואינו זוכר מה פירש? 2) המתנדב שור, איל, או כבש, האם צריכים הם להיות בשיעור ערך מסוים (פרט), ומנלן? 3) האומר הרי עלי שור שחור או אדום, האם יכול להביא בצבע אחר, ומדוע?

ז. 1) למה שימשו הששה שופרות שכתוב עליהם "נרבה"? ומדוע נתקנו ששה ולא סגי באחד? 2) מה עושים עם המותרות של מנחת חוטא, מנחת נרבה, מנחת חביתין של כהן גדול, ולחמי תודה, ומדוע?

ח. 1) האומר הרי עלי שור זה ונסתאב, או שאמר שני שוורים אלו עלי ונסתאבו, האם מחויב להביא בדמיהם המנין שנדר מעיקרא, ומדוע? וכיצד הדין להביא בדמיהם מין אחר? 2) האומר שור אחד משוורי הקדש, כיצד יש לו לנהוג עם שווריו, ומדוע (פרט)? וכיצד הדין בגוונא שאמר שור בשוורי הקדש, ומדוע? והאם אף לענין מקח וממכר נאמרו האי דינים, ומדוע?

ט. 1) האומר הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו, או האומר הריני נזיר על מנת להקריב קרבנותי בבית חוניו, והקריבם בבית חוניו, מה דינו ומה דין נדרו, ומדוע? 2) כהנים ששימשו בבית חוניו האם כשרים הם לעבודה בבית המקדש או לנשיאת כפיים, ומדוע? 3) כהן ששחט או זרק דם לעבודת כוכבים במזיד או בשוגג, האם כשר לעבודת בית המקדש, ומדוע?

י. 1) כהן שהתשתחוה או הודה לעבודת כוכבים מה דינו לענין עבודת בית המקדש? 2) מי היה נכנס עם שמעון הצדיק לבית קדשי הקדשים ביום הכיפורים, והאם סותר הוא למאי דכתיב "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד"? ובאיזה בגדים היה אותו הנכנס מלובש? 3) מדוע בנה חוניו את "בית חוניו", והיכן בנאו? והאם שימש הוא לעבודת ה' או לעבודת כוכבים, ומנלן? 4) על מה אמר ר' יהושע בן פרחיה "אני כופתו ונותנו לפני ארי", ומדוע?

יא. 1) מי הם הבני והבנות שנאמר בנבואת ישעיה על זמן השיבה מן הגלות? ומדוע נתכנו בכינויים אלו? 2) מה התקשו במקרא "בכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה"? וכיצד ביארו מקרא זה? 3) מה התקשו במקרא "לעולם זאת על ישראל", וכיצד ביארוהו? ומה ביארו התוס' על פי דרש זה בתפילת שמונה עשרה, והאם מוכרח הוא דהכי פירושו? 4) מה נאמר על העוסקים ב"סדר קדשים", ומהיכן ולפינן לה? 5) כיצד דרשו את הקרא "לרצונכם תזבחהו"?

מסכת חולין

יב. 1) "הכל שוחטין", האם נשים נמו בכלל, ומדוע? ואי נימא דאף הן בכלל, אמאי לא תני להו להדיא כדתני להו לענין תמורה? (2) האם משמעותו של "הכל שוחטין" הוא כמשמעותו של "הכל ממירין", ומדוע? (3) "הכל מעריכין ונערכין", האם הוא לכתחילה או רק בדיעבד, ומדוע? והאי "הכל" מאי אתי לאתווי?

יג. 1) מה דעתם של ר' מאיר ור' יהודה בפירוש המקרא "טוב אשר לא תדור וגו'", ומהיכן נפקא להו שיטתייהו? (2) האם יש אופן דכולי עלמא מודו דשרי לנדוב, ומדוע?

יד. 1) אמאי סבר רב אשי דלישנא דמתניתין "הכל שוחטין ושחיטתן כשרה" סתרי רישא לסיפא? והאם אף בלישנא דמתניתין דתמורה יש להקשות האי סתירה, ומדוע? (2) כיצד יישב רבה בר עולא את הסתירה במתניתין? ומאי טעמא דמתניתין אליבא דפירוש? והאם בכל גווני דשחיטת קדשים נאמר האי דינא דמתניתין?

בהצלחה!

תשובות למבחן מנחות קה קי, חולין ב

א. (1) האומר הרי עלי עשרונים בלא להזכיר בכלי אחד, יש לו להביא שישים עשרונים שמא התנדב ששים, ויתנה דאם התנדב פחות השאר לנדבה אבל לטפי לא חיישין משום דלא אשכחן מנחת נדבה טפי מששים. ולדעת רבי יש לו להביא ששים עשרונים בששים כלים, משום דלדעתו אין לערב הנדבה עם חובה, ועיין לקמן. ואם קבע מנחתו בכלי, לדעת רבי יש לו להביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים, דאם יביא עשרון עשרון בכלי, לא יצא ידי נדרו, משום דמנחתו הוקבעה בכלי.

(2) לדעת תנא קמא יכול להביא מאיזה מין שיחפץ. ולדעת ר' יהודה יש לו להביא מנחת סולת, משום דהיא היחידה שאין לה שם לוי אלא נקראת מנחה סתם. ואם אינו זוכר מה פירש, יש לו להביא את כל סוגי המנחות, דהיינו סולת מחבת מרחשת וחלות ורקיקין לספק שמא מנחת מאפה קאמר. ואף לר' שמעון דאמר דמנחת מאפה יכול להביאה חלקה מחלות וחלקה לרקיקין, הא לשיטתו יכול להביא י' חלות וי' רקיקין, ולהתנות שיצטרף כפי נדרו. [אבל מנחת נסכים אינו צריך להביא, דודאי דלא פירשה וכדלהלן].

(3) האומר הרי עלי מין מנחה, יביא מנחה אחת [לתנא קמא מה שיחפץ, ולר' יהודה מנחת סולת]. ואם אמר מין מנחות, יש לו להביא שתי מנחות ממין אחד, דכן הוא משמעות לשונו. ואם אמר מיני מנחות, יש לו להביא שתי מנחות משני מינין. ואם אמר מיני מנחה, אמרינן דלדעת ר' שמעון יכול להביא מנחת מאפה חלקה מחלות וחלקה מרקיקין, דשפיר יתפרש בהכי לשונו. אבל לרבנן דלא אשכחן מנחה אחת משני מינין, יש להסתפק בכוונת לשונו, האם כוונתו לשנים דהא אמר מיני, ומנחה בלשון יחיד הוא כדכתיב "וזאת תורת המנחה". או כוונתו אחת ממיני המנחות.

ב. (1) יש לו להביא עולה ולהתנות עליה דאם הוא חייב בעולה הרי היא לחובתו, ואם אינו חייב הרי היא נדבה, וכן יביא חטאת העוף מספק [ואם אינו עני יש לו להפקיר נכסיו], אבל בהמת חטאת אינה באה בנדבה. ויש לו להביא עוד אשם ולהתנות עמו דאם אינו חייב באשם הרי היא שלמים, ויש לו לנהוג בו כחומרי אשם וכחומרי שלמים, דטעון סמיכה ונסכים, ולמאן דאמר דאין סומכין על אשם מצורע יש לו לסמוך רק באקפווי ידי, ומשום תקוני גברי שרי. וכן טעון תנופת חזה ושוק ונאכל רק ליום ולילה. ורצו להוכיח מינה דסבירא ליה לר' שמעון דיכול להביא חובתו על הספק והתנות שאם אינו חייב הרי היא נדבה, ואף דבשלמים התיירו רק משום תקוני גבא, במנחות דומן אכילתן שוה כולי עלמא מודו.

(2) לדעת ר' שמעון יש לו להביא י' חלות וי' רקיקין [או י"ב חלות וי"ב רקיקין], ויתנה דאם נדב חלקה מחלות וחלקה מרקיקין, הרי יצטרפו אלו עם אלו, דהא שמענא ליה לר' שמעון דאמר דאם הביא עשרון אחד משני עשרונות יצא, וכתב רש"י דלא אשכחן היכא אמר ר' שמעון הכי. והתוס' העלו דנפקא לן מהא דאמר דמדת יבש לא נתקדשה, אמנם הקשו מלוג דהוי מידת לח דכולי עלמא מוד דנתקדשה, ואף התם אמר ר' שמעון דמהני לוג משני לוגין. ויקמוץ מן החלות ומן הרקיקין ויתנה על קומצו שיהיה עבור חובתו, דהא שמענא ליה לר' שמעון דסבירא ליה דאם קמץ ועלה בידו ממין אחד יצא. ומסקינן דאתי דווקא אליבא דר' שמעון בן יהודה דסבירא ליה בשיטתיה דר' שמעון, דאף ברקיקין מותר השמן לכהנים.

ג. (1) מנחת נסכים אינה בכלל הספק דפירשתי ואיני יודע מה פירשתי, משום דסתמא כוונתו למנחה הבאה דווקא ביחיד ולא בשותפות, ולא מנחת נסכים שבאה אף בציבור. וכן אין כוונתו למנחה דלא באה גלל עצמה, ואין כוונתו למנחה שאינה טעונה לבונה, ואין כוונתו למנחה שאינה באה לוג אלא ג' לוגין, וכן אין כוונתו למנחה שאינה נקמצת.

(2) באופן דפירש מנין של עשרונות ממין מסוים של מנחה, ואינו זוכר ממה פירש וכמה פירש, ואליבא דרבי דאמר דאינו יכול להביאם בכלי אחד וצריך להביא מכל מין מנחות של עשרונים מאחד עד ששים. אבל חכמים פליגי, ולדידהו סגי בששים מכל מין שהם שלוש מאות עשרונים.

(3) יש צד בגמ' דאיכא פלוגתא אי שרי לערב חולין בחובה, [ואתיא רק אי נימא דשרי להכניס חולין בעורה]. וכן יש צד דפליגי אי שרי לערב נדבה בחובה, ואף אי נימא דשרי לערב חובה בנדבה, מכל מקום אתי רק אליבא דמאן דאמר דהאיסור דממנו לאישים נאמר רק היכא דמתכוון לשם זבח ולא היכא דמתכוון לשם עיצים, דאי לאו הכי, הא אינו יכול לקמוץ גם לשם חובה וגם לשם נדבה, דהא אי יקמוץ של נדבה ברישא, דלמא הכל חובה והוי שיריים שחסרו. ואי יקמוץ קודם החובה, דלמא הכל חובה וקמיצת הנדבה הוי באיסור דכל דממנו לאישים. אבל לערב חובה בחובה כולי עלמא מודו דשרי. אמנם כתבו התוס' דאם אינו חייב, אין לו לחייב עצמו לכתחילה כדי לתקן את הספק, דהא טוב אשר לא תדור אפילו משתדור ותשלם.

ד. (1) או דסבר רבי דאסור לערב חולין בחובה ולרבנן שרי, או דסבר דאסור לערב נדבה בחובה ולרבנן שרי, וסבירא להו דיכול לקמוץ לשם עצים, או דסבר דאף דשרי לערב בחובה או בנדבה ויכול לקמוץ לשם עצים, מכל מקום בעינן לוג אחד לכל מנחה, וכיון דאינו יודע אי איכא הכא ב' מנחות או מנחה אחת, אינו יכול ליתן טפי מלוג ושמא איכא מנחה אחת בלא שמן, ורבנן סברי דלכל עשרון איכא לוג. או דסבר דאין להביא גדול היכא דהתנדב קטן, ולרבנן שרי. ולהאי טעמא, לרבנן אינו צריך להתנות כלום דיכול להביא הכל לחובתו. אבל להנך טעמי, לרבנן צריך להתנות.

(2) המתנדב עץ, יש לו להביא עץ אחד, אבל אם התנדב עצים, יש לו להביא שנים. ולדעת רבי הוי ממש כקרבן, וטעון מלח והגשה בקרן דרומית מערבית כמנחה, ויש לפותתם לחתיכות קטנות ולקומצן, וכן טעונים עצים להקטרם.

(3) רש"י פירש דאיירי בקומץ לבונה, ואינו מוסכם אליבא דכולי עלמא, משום דיש מאן דסבר דהחייב הוא בכזית. והתוס' כתבו דאיירי בקומץ לבונה דבזיכין, ולשיטתם כולי עלמא מודו למתניתין.

(4) יש לו להביא לבונה, משום דרק היא קריבה כולה לגבי מזבח, אבל שאר הדברים יש מהם שאינו קרב לגבי המזבח. והתוס' הקשו דלמא כוונתו לעצים, דאף הם עולים כולם למזבח.

ה. (1) האומר הרי עלי זהב, או דאמר הרי עלי כסף, יש לו להביא נסכא מזהב או מכסף. ואם אמר מטבע, יש לו להביא דינר זהב, ובכסף יש לו להביא פריטי, אי לאו מקום דלא משכחת פריטי דכספא דיש לו להביא דינר כסף. [וכתבו התוס', דפריטי ממש לא עבדי בשום דוכתי, ופריטי דסוגין היינו פונדיונים או איסרים]. והאומר הרי עלי נחושת, לתנא דמתניתין יש לו להביא נחושת בשיעור של מעה כסף. ולדעת ראב"י יש לו להביא צינורא קטנה. והאומר הרי עלי ברזל, יש לו להביא כליה עורב בשיעור של אמה על אמה. וכתבו התוס' דנסכא הוי טפי מדינר מדינה, ובציר מדינר צורי.

(2) לרש"י היינו מסמרות, והתוס' הביא מרש"י במקום אחר דהיינו טבלא חדה זקופה על צידה. ובשם הערוך פירשו דהוא כמין צורה להבריה העורבים, ונהג רק בבית שני, אבל בית ראשון משום קדושתו לא פרחו עליו העורבים ולא נצרך לכליה עורב, אלא דשלמה מעיקרא העמיד כליה עורב ולאחר שראה שאינו נצרך הסיירו.

3) יכול להתנדב יין, וילפינן לה מדכתיב אורח, ושיעורו הוא בשלשה לוגין כשיעור נסכים, ואין לפחות משיעור זה דהא כתיב ככה. אבל יכול להוסיף דהא כתיב "יהיה". ולדעת תנא דמתניתין יכול אף להתנדב שמן, ולמסקנת הגמ' ילפינן לה מדכתיב "כי תקריב קרבן מנחה", ונחלקו תנא קמא ורבי האם שיעורו הוא בלוג, משום דאמרינן דון מינה ומינה כמנחת נדבה. ולדעת רבי הוא בשלשה לוגין, משום דאמרינן דון מינה ואוקי באתרה.

- 1) האומר הרי עלי עולה, לדעת תנא קמא יש לו להביא כבש, ולדעת רבי אלעזר בן עזריה יש לו להביא תור או בן יונה, ואמרינן בגמ' דפלוגתתם תליא במנהגה המקומות מה גרוע טפי, עוף או כבש. ואם פירש ואינו זוכר מה פירש, לדעת תנא קמא יכול להביא פר הגדול מכולם, דהא אף אי כוונתו לקטן, הרי המתנדב קטן והביא גדול יצא. אבל לרבי דאינו יכול להביא גדול תחת הקטן, יש לו להביא כל המינים הזכרים.
- 2) מבואר בסוגיין דשור יש להביא במנה, ועגל בחמש סלעים, איל בשתים וכבש באחד, וכתב רש"י דאינו מפורש בקרא אלא כך נתפרש דינו בתורה שבעל פה. וכתבו התוס' דמדאורייתא אין שיעור ויכול להביא אפילו בפרוטה. ועוד כתבו דאף מדרבנן שמואל אלו השיעורים הם רק לעין יפה.
- 3) לדעת רבי יש לו להביא דווקא הצבע שנדר, דהא באמת חלוקים הם בשימושיהם.

- 1) לדעת זעירי שימשו הם למתנדבי נדבות, דמביאים המעות כפי שנדרו ומניחים אותם בשופר, והכהנים קונים עבורם הקרבנות ומקריבים אותם, ולהכי הוצרכו לששה שופרות משום דיש ששה מינים, והרי אינו יוצא במין אחר וכשיטת רבי. ולדעת שאר אמוראי שימשו הם למותרות או לאלו שאבדו והפרישו אחרים תחתיהם ונמצאו. ולחזקיה תקנו ששה שופרות כנגד ששה בתי אבות דיתחלק בשוה בין כל בתי האבות וכולם יזכו בשוה בעורות העולות שיקנו מהם. ולדעת ר' יוחנן תקנו שש כי היכי דלא יתעפשו המעות. ולדעת בר פדא, תיקנו שש עבור פרים אילים כבשים ושעירים שאבדו והופרשו אחרים תחתיהם, ואין לערבן משום דפר הוא חטאת ציבור ואיל הוא אשם, וכבש הוא אשם מצורע ונזיר דבאים להכשיר ולא לכפר כשאר אשם, ועוד אחד למותריהן, ועוד אחד לקלכון המעות. ולר' אושעיא תיקנו משום מותר חטאת אשם נזיר אשם מצורע מותר קינים ומותר מנחת חוטא. ולדעת שמואל לא תיקנו למותר קינים דהא כבר תיקנו לקינים, ותחת קינים איכא עשירית האיפה דמנחת חביתין.
- 2) מותרות של מנחת חוטא אולא לנדבת ציבור, וילפינן לה ממדרשו של יהודה הכהן דכל הבא ממותר חטאת או אשם, לוקחין בו עולות הבשר לשם ועורות לכהנים. ומותר מנחת נדבה אולא למנחה אחרת, דיוסיף עליה עוד מעות ויביא מנחת יחיד. ובמותר מנחת חביתין של כהן גדול, איכא מאן דאמר דאולא נמי לנדבת ציבור, דהא בקרא דיוחזקאל נמי נקראת חטאת. ואיכא מאן דאמר דתירקב, משום דבקרא דמנחת חוטא כתיב "חטאת היא" ודרשינן למיעוטא מנחת חביתין אף דביחזקאל קרי לה חטאת, מכל מקום אין דינה כחטאת דאולא לנדבה, אלא תירקב. ולחמי תודה נמי ירקבו, דהא לאו מנחת חוטא היא דמותרה יהיה נדבה, ואף נדבת יחיד אי אפשר לעשותה, דהא אין לחם קרב לעצמו, ואף עם תודה אינה אחרת אינו יכול להביאה, דהא אין תודה קריבה בלא לחמה.

- 1) לדעת רבנן כיון דאמר זה ונסתאב, תו אינו חייב לקיים את נדרו, דהא אין אחריותו עליו, ויכול להביא בדמיהם אפילו מנין אחר, ומסקינן דאפילו ממין אחר יכול להביא. אמנם איכא תנא אליבא דרבנן, דלכתחילה אין להביא שלא כמנין שנדר מעיקרא, אבל שפיר יכול להביא אפילו ממין אחר. ודעת רבי, דלכתחילה יש לו להביא המנין שנדר, דהא הנודר גדול אינו יוצא בקטן והנודר קטן אינו יוצא בגדול, ואינו יכול להביא ממין אחר, משום דעתה שמביא שנים הרי צריך ב' מנחות ואי אפשר לבלולן, ואינו נראה דמקיים נדרו. ואיכא תנא אליבא דרבי דאפילו מביא מנחה בכלי אחד אסור לכתחילה.
- 2) היכא דיש לו רק שנים, אמרינן דהגדול שבהן הקדיש דהמקדיש בעין יפה מקדיש. ואם יש לו שלשה, יש להסתפק האם כוונתו לגדול מהקטן או לגדול שבכולם, ועל כן יש לו להמתין עד שיומם הבינוני ומחלל את קדושתו על הגדול, ומקריב את הגדול. אבל אם אמר שור בשוורי הקדש, אמרינן דודאי דהתכוון לגדול שבכולם ורק הוא הקדש. ולענין מקח וממכר מסקינן דיד לוקח על התחונה ולעולם יכול לדחותו אצל הגרוע.

- 1) לדעת תנא קמא אליבא דרב המנונא, הרי חל עליו נדרו אמנם הוי כאומר דאינו מתחייב באחריותו, ולהכי אם הקריבו בבית חוניו, הרי חייב משום שחוטאי חוץ, אבל מאידך אינו צריך לקיים תו את נדרו. ודעת רבא, דהאי גברא כלל לא התכוון לקרבן, ואף משום שחוטאי חוץ אינו חייב. ולענין נזירות, כולי עלמא מודו דכוונתו לצעורי נפשיה בעלמא ואין כוונתו לנזירות, ולהכי אינו חייב להביא קרבנותיו ולגלח בבית המקדש. ודעת ר' שמעון דאינו חייב כלל בעולה ונזירות [דהא לא התנדב כדרך המתנדבים (תוס' לעיל קג.)].
- 2) מבואר במתניתין דאינם כשרים לעבוד בבית המקדש, כדכתיב "אך לא יעלו כהני הבמות אל מזבח ה'". ומסקינן דדינן כבעלי מומים שאינן עובדין אבל חולקין בקדשים. וכתבו התוס' בשם "ספר הזהיר", דאף לא ישא כפיו דהא אחליה לקדושתו. ובשם רש"י כתבו דכשר, דהא הוי רק כבעלי מומין, ובעלי מומין נושאים כפיהן. ואף כשרים לעבודה בנוב ובגבעון.
- 3) כהן ששחט בשוגג לעבודת כוכבים, כולי עלמא מודו דכיון דלא הוי "שירות" דהא לגבוה כשר אפילו בור, אינו נפסל לעבודת בית המקדש, דהא בקרא כתיב "יען אשר אשר ישרתו אותם לפני גילוליהם". ואם שחט במזיד, לדעת ר' נחמן קרבנו אכתי ריח ניחוח, דהא לא עבד שירות. ולדעת רב ששת סוף סוף נעשה משרת לעבודת כוכבים. ואם זרק במזיד, כולי עלמא מודו דפסול דהא הוי שירות. ולענין שוגג הוא פלוגתא דרב נחמן ורב ששת, דרב נחמן יליף מדכתיב "וכיפר על הנפש השוגגת בחטאה" דילפינן דמכפר על עצמו בעבודת כוכבים, ועל כרחק דאיירי לענין זריקה דאי לענין שחיטה הא אף במזיד מכפר. ורב ששת יליף מקרא "והיו לבית ישראל למכשול עוון" דמשמע אף מכשול דהוא שוגג, ועל כרחק דהיינו בזריקה.

- 1) לדעת רב נחמן כשר הוא לעבודת בית המקדש, ולדעת רב ששת אינו כשר לעבודת בית המקדש.
- 2) אמר דנכנס עמו זקן אחד לבוש לבנים, ובאותו שנה שמת נכנס לבוש שחורים. וכתבו התוס' בשם הירושלמי דצריך לומר דשכינה הייתה, דאי מלאך הא אמרינן "וכל אדם לא יהיה באוהל מועד" ואפילו מלאכים דכתיב "ודמות פניהם פני אדם".
- 3) לדעת ר' מאיר בנאו משום דאביו מינהו לכהן גדול, ושמעי אחיו שהיה גדול הימנו נתקנא בו ואמר לו ללבוש אונקלי ולחגר בצילצול, ואחר דלבש הכי, אמר לשאר הכהנים שיראו כיצד חוניו מבזה את העבודה בקיימו את נדרו שנדר לאשתו דילבש לבגדיה ביום שיתחנך לכהונה גדולה, וכיון שרצו להורגו ברח מפניהם לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח לעבודת כוכבים. ולדעת ר' יהודה, חוניו לא קיבל עליו הכהונה ונתנה לשמעאי, ולבסוף נתקנא בו ואמר לו ללבוש אונקלי ולחגר צילצול, ובא ואמר לאחיו הכהנים דשמעי מבזה הכהונה בקיימו את נדרו שנדר לאשתו, וכששאלו לשמעאי אמר דחוניו כן הורה לו, וביקשו להרוג את חוניו עד שברח לאלכסנדריא של מצרים ובנה שם מזבח לה.

4 לפירוש אחד אמר הכי על המתנדב עולה או מנחה ואומר הרי עלי, וקיללו משום שמא לא יקיים נדרו. ולפירוש אחר, אמר הכי על מי שהיה אומר לו לעלות לגדולה, משום דהיה שונא את הרבנות, ובא לומר דאחר דעלה לגדולה, מי שיאמר לו לרדת הרי אני מטיל עליו קומקום של חמין.

- יא. (1) בני היינו גלות בבל שדעתן מיושבת עליהם כבנים. ובנותי היינו שאר הגליות שאין דעתן מיושבת עליהם וכבנות.
(2) הקשו דהא לאו בכל מקום אפשר להקטיר. ודרשו דקאי על תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום דמעלה אני עליהם כאילו הקטירו והגישו לשמי. ומאי דכתיב "ומנחה טהורה" היינו הלומד בטהרה והיינו נושא אשה ואחר כך לומד [נובקידישין תני איפכא, ומשני התם הא לן הא להו].
(3) הקשו דהא הקרבנות לא קיימים לעולם. ורב גידל ביאר דהוא מזבח הבנוי למעלה מיכאל השר הגדול עומד ומקריב עליו קרבן, ובתוס' הביאו מדרשות חלוקים האם מקריב נשמותיהן של צדיקים, או כבשים של אש. וביארו על פי זה האמור בתפילת שמונה עשרה "ואשי ישראל ותפילתם תקבל ברצון". אמנם כתבו דאינו מוכרח, דיש לומר ד"אשי ישראל" קאי אלעיל דוהשב את העבודה. ור' יוחנן דרש דאלו תלמידי חכמים שעוסקין בהלכות עבודה, דמעלה עליהן הכתוב כאילו נבנה בית המקדש בימיהם.
(4) נאמר עליהם כאילו הקריבו חטאת וכאילו הקריבו אשם, דכתיב "זאת תורת החטאת" "זאת תורת האשם". [ורש"י פירש דקאי אעוסקין בסדר קדשים דיש בו הלכות עבודה].
(5) או לצורך עצמכם, דלקב"ה אין צורך בקרבנות, אלא צורך ישראל הם דיש להם כפרה על ידי קיום מצוותו של הקב"ה. או דאתי למימר דיתכוון לשחיטת קרבן, פרט למתעסק בדבר אחר ושחט בהמת קדשים דהוא פסול.

מסכת חולין

- יב. (1) התוס' הביאו בשם הלכות ארץ ישראל, דאין לנשים לשחוט מפני שדעתן קלות. אמנם התוס' הוכיחו דשוחטות לכתחילה ואפילו בקדשים. והא דלא קתני להו להדיא כי היכי דקתני להו בתמורה, משום דהתם הפרשה נאמרה בלשון זכר, וצריך לאשמועינן דלא אתי למעט נשים.
(2) לפירוש רש"י "הכל שוחטין" משמע לכתחילה, אבל "הכל ממירין" כיון דתני בתר הכי "לא שהאדם רשאי" על כרחך דלאו לכתחילה קאמר, אלא הכל תורת תמורה נוהגת בהם קאמר. והתוס' פירשו, דאף הכל ממירין משמעותו לכתחילה, ואתי למימר דאף אם התכוון במזיד להמיר הוי מומר, ולא אמרינן ארבעים בכתפי וכשר.
(3) הכל מעריכין הוי רק בדיעבד, דהא על כרחך איירי באומר הרי עלי, והאי קיימא לן דכולי עלמא מודו דטוב אשר לא תדור משתדור בהרי עלי ואפילו תשלם. והכל מעריכין אתי למימר אפילו מופלא הסמוך לאיש, והכל נערכין היינו אפילו מוכה שחין דאין לו דמים להמכר.

- יג. (1) לדעת ר' מאיר אמרינן דטוב אשר לא תדור כלל מאשר תדור ואפילו תשלם, ולרש"י הילפותא היא מדכתיב בקרא דלעיל את אשר תדור שלם. והתוס' כתבו, דיליף מדכתיב משתדור ולא תשלם, דהאי משתדור על כרחך במשלם איירי, דאי לאו במשלם איירי אמאי כתב להדיא ולא תשלם. ולר' יהודה, בסוגיין מסקינן דטוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם, אבל טוב מזה ומזה נודב ומשלם, ולר' מאיר אף נודב אינו טוב. וביארו התוס', דכיון דקא חייש קרא לתקלה הוא הדין שיש לחוש בנדבה, ור' יהודה דדרש טוב מזה הנודב ומשלם, מסתברא ליה דקרא אנדבה קאי דליכא כל כך חשש תקלה. ואיכא לישנא דנודב כולי עלמא טוב, ופולוגתייהו דווקא לענין נודב, דלר' יהודה אף נודב ומשלם טוב מזה ומזה.
(2) בעת צרה כולי עלמא מודו. וכתבו התוס' דכן במדבר דנאסר להם בשר תאווה, על כרחך דהתורה התיירה לנדוב שלמים כדי לאכול.

- יד. (1) דכיון דתני ושחיטתן כשרה, על כרחך דרישא לכתחילה קאמר, דאי בדיעבד, תרתי דיעבד למה לי, הוי ליה למיכתב שחיטת הכל כשרה. וכתב רש"י דאילו בתמורה לא קשיא האי קושיא, משום דלא כתיבי לרישא וסיפא בהדי הדדי, ואי משום מאי דכתיב "לא שיהיה אדם רשאי להמיר" לאו לגלויי ארישא דלכתחילה איירי אתי, אלא כיון דבעי לאסוקי וסופג את הארבעים תני דאסור להמיר. והתוס' בעמוד א' כתבו, דהתם לא קשיא וכדמסקינן בתמורה דאף דמשמעותו לכתחילה ליכא סתירה, דהא אתי לאשמועינן דאף במזיד הוי תמורה.
(2) לדעת רבה בר עולא, רישא איירי בטמא הבא לשחוט חולין שנעשו על טהרת הקודש, דיכול לשחוט אפילו לכתחילה בסכין ארוכה. ומאי דתני לישנא דדיעבד הוי גבי קדשים, דלכתחילה לא ישחוט אבל בדיעבד כשר על ידי סכין ארוכה. וכתבו התוס' דאיירי דווקא בעברה בנהר ומשקה טופח עליה, דאי לאו הכי הא לא הוכשרה לקבל טומאה ומה לי בשחיטת הטמא. אי נמי חיבת הקודש מכשרתה. וסיפא דמתניתין דקתני וכולם ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה, קאי אטמא ששחט בקדשים בגוונא דליתא הכי לשאלו אם נגע או לאו, דעל ידי ראייה שלא נגע בבשר יש להכשירו. ואיירי דווקא בטמא שרץ, או בטמא מת ששחט בקרומית של קנה, דאי לאו הכי הא הסכין קיבלה טומאה ומטמאת את הבשר.